

A spanyolok feminizmusa*

Írta: ENYEDY BARNABÁS

Az első kérdés, amelyet az olvasó e cikk címe után önkéntelenül is felad magának, az: van-e valójában spanyol feminizmus? Itthon, Magyarországon, a spanyol nő-társadalom életéről vajmi kevés ismereteink vannak. Nem az ezer kilométeren túl terjedő földrajzi távolság miatt, mert hiszen Amerika, vagy éppen Ausztrália ehhez a térbeli távolsághoz képest sokkal messzebb esik tőlünk. Hanem azért nincsenek még elegendő ismereteink a spanyol nők társadalmi életéről, mert úgyszólván még semmi közművelődési kapcsolat nem alakult ki közöttünk. *R* spanyol nyelvet Magyarországon még száz ember sem beszél; jóllehet ennek a nyelvnek segítségével ma közel nyolcvan millió ember táplálkozik az egyetemes művelődés mindennapi termeléséből. Nemcsak a közel huszonötmilliónyi európai Spanyolországnak, de a nyugatindiai szigetországnak

(Cuba, Havanna, Jamaica, Porto-Rico, Costa-Rica, stb.), a közép- és délamerikai államok legnagyobb részének társadalma (Mexico, Nicaragua, Honduras, San Salvador, Panama, Guatemala, Venezuela, Argentina, La-Plata, Chile, Uruguay, Paraguay, stb.), sőt a Baleari szigetek, Cruz de Tenerife, Canaria, az afrikai gyarmatok és a keletázsiai Fülöp-szigetek társadalma is ezen a nyelven érintkezik a világkultúrával, minden vonatkozásában.

Ismerve a legkisebb európai népek (finnek, svédok, norvégok) imponáló közművelődési munkáját, önkéntelenül feltolakszik a kérdés bennünk: honnan van az hát, hogy ekkora számarányú nép intuitív szellemi életéről olyan kevés mondani valónk van nemcsak nekünk, magyaroknak, hanem Európa többi társadalmának is? A rövid felelet erre az, hogy a spanyol nép, az európai spanyol társadalom a legutóbbi időkig – különös, túltengő faji önérzetéből, monomanista gondolkodásából – távol tartotta magát az idegen nemzetekkel való érintkezéstől. Ez a »sujet separative«, az idegent lenéző, ágaskodó spanyol gög (»que vaya a su tierra!«) meg is bosszulta magát a spanyol társadalmon és rengeteg közkulturális veszteségeket okozott nekik.

Ezek mellett, a feminizmus nemzetközi megvilágításának nézőpontjából, mégis nem lehet érdektelen, mik jellemzik ma a spanyol nőtársadalom életét, mik azok a kultúrermegnyilatkozások náluk, amelyekből, hihetően elég rövid idő múlva, eleven erővel fogni életre kelni a spanyol feminizmus.

Mindenekelőtt biztató jelenségnek kell vennünk, hogy az előkelő spanyol családok a leányaikat már mind nagyobb számban küldik ki külföldi nevelőintézetekbe, különösen francia, angol, schweizi és újabban német iskolákba. Sőt már több külföldi egyetemen lehet találni spanyol lányokat, a rendes hallgatók között. Ezeknek a magasabb művelődésű spanyol nőknek a száma ma még elég kevés, de a spanyol nő ismeretes szívós konzervatív életnézeteinek lassú felengedése gondolatából elég megnyugtató. Ezek az előmunkások lesznek azok, akik a haladott nyugati és északi kultúra tanításaival lassankint át fogják galvanizálni a spanyol konzervativizmus megüledettségét, amelynek legerősebb gyökerei ma is a túltengő egyházi élet talajából táplálkoznak.

Természetesen a mai Spanyolországban még nem esik komoly szó a nők politikai szerepeiről, mert maga a spanyol nőtársadalom nem indított még! mozgalmat az állampolgári jogoknak a nőkre való kiterjesztése érdekében. Milyen különös jelenség hát, hogy ebben a nehezen haladó spanyol társadalomban a közművelődési minisztérium egy igen jelentős ügyosztályának az élén egy – asszony áll: Pardo Bazan Emilia markéza, a külföldön is széles körökben ismert spanyol írónő. Igaz, hogy őt még a meggyilkolt Canalejas miniszterelnök, minden időknek egyik legzseniálisabb államférfia, ültette bele abba a megtisztelő és fontos kulturérdekeket irányító állásba, ő volt – Pardo Bazan Emilia – az, aki ide Budapestre, a feministák legutóbbi nemzetközi kongresszusára, egy számottevő küldöttséget akart összetoborozni odahaza, de ez a fáradozása nem sikerült.

Komoly munkára nem hajlik még a mai felnőtt spanyol nő gondolkozása. A szórakozó-élet után való vágyakozása, a külső hiúság és szokásai, általában az élet könnyenvevése azok a legfőbb akadályok, amelyek eddig a spanyol feminizmus kifejlődését késleltették. Pedig¹ a mai spanyol politikai világ¹, a spanyol államférfiak s a radikális politikai pártok képviselői – ott a helyszínen szerzett személyes tapasztalataimból beszélek! – nem ellenségei a politikai feminizmus propagandájának. A vezető radikális pártvezérek, Pablo Iglesias, Alessandro Lerroux és a nem-

régén elhalt Soly Ortega, meg éppen köztudomásos feminista-barátok voltak.

A spanyol feminizmus lassú térfoglalásának – ezt okulásul is érdemes megjegyezni – maguk a spanyol nők, a számottevő, előkelő osztályok kényelem-imádó úrnői az igazi akadályozói, akik ma is könnyebb készségei mennek el egy bikaviadalra, ahol a népszerű Bombita, vagy Palmeras torreadort láthatják, mint egy feminista meetingre. Mindegy! A népfajlódást, a közművelődés haladását, a közvélemény felvilágosodását nem lehet megállítani az útjában. A spanyol társadalom is gyorsított tempóban halad már a nyugati és északi civilizáció befogadására. Különösen amióta a gazdag történelmi és művészeti múltjának emlékei és a mai várakozásos élete iránt érdeklődő külföldi utasok mind nagyobb számmal keresik fel ezt a páratlanul szép földet és amióta a spanyol ipar és kereskedelem közvetlen kapcsolatot keresett a francia, angol és német szakkörökkel.

Minden okunk megvan rá, hogy jóindulatú figyelemmel kísérjük a spanyol feminizmus lassú, de következetes fejlődését, amelynek az; elmondottakon kívül egyik legmegnyugtatóbb biztosítéka az, hogy az országban az utóbbi években igen sok felsőbb nőnevelő-intézet alakult, amelyekben nemcsak a társadalmi szépművelődés anyagait, hanem rendszeres társadalomtudományi ismereteket is tanítanak.

Ha ez a most felnövekvő női nemzedék majd nagyobb társadalmi önállósághoz jut, akkor a »Companyera te doy y no sierva!«, a spanyol feminizmus büszke jel-szava (»Élettársad vagyok és nem szolgáló!«) hamar meg fogja teremteni azokat a szociális és etikai intézményeket, amelyeknek bázisán föl fogni épülni a feminizmus jogrendje a nemes, szép, patinás, klasszikus művészi multu Hiszpania földjén.